DAN ANDERSSON SÄLLSKAPET

"På Färdvägarna"

Medlemsinformation från Dan Andersson Sällskapet

No 14 OKTOBER ~ NOVEMBER 2007

Årets Dan Andersson-pristagare Marcus Birro

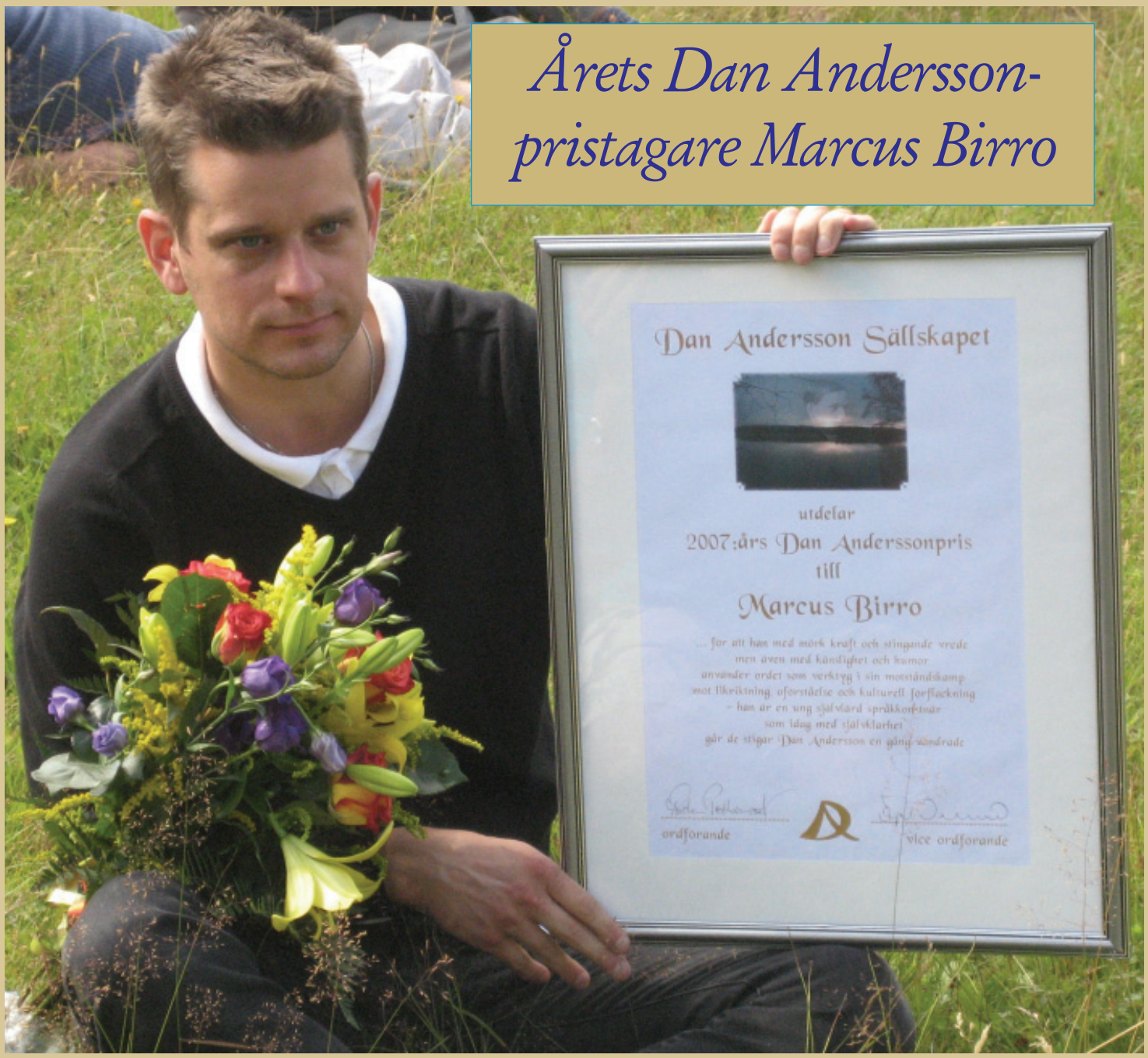

Foto: Inge Mattsson

För den vinande nordan och vintern, broder,
för den grånande morgonens stjärna klar,
för vårt hem och vårt land och vår bedjande moder,
för myllrande städer och istunga floder
vi höja vårt stop – och för kommande dagar
och för kärlek och lycka som var.

första strofen ur "Julvisa i finnmarken" från november 1917

Kära Dan Anderssonvän!

Förra gången jag skrev till er var det 22 grader kallt och jag önskade att det skulle bli sommar. Nu undrar jag om det blev sommar? Enligt vår tideräkning har den passerat, men det var många platser i vårt mycket avlånga land där den knappast märktes.

Dan Anderssonveckan har i alla fall passerat med mycket varierande väder. Vid lördagens inledning vid Ludvika Gammelgård var det uppehåll den första timmen när Bengt-Emil Johnson invigningstalade och finnmarkens egen spelman Ove Frid trakterade Dans Svarta fiol. Sen kom regnet men den trogna publiken satt kvar och ville höra mer av Linda Styf och böderna Bertilsson.
På söndagen var det premiär för en ny plats under veckan, nämligen finnmarksbyn Gänsen. Det var vid skolan i den byn Dans föräldrar träffades och tycke uppstod som det brukar heta. När det hela utvecklats till äktenskap kunde Dans mor inte längre vara lärarinna eftersom kvinnliga lärare på den tiden måste vara ”fröknar”.
Veckan har många återkommande inslag, Saxdalens manskör, Brunnsviksprogram, finnmarksturer och kvällar vid kolmilan i Gruvskogen.
Ett nytt inslag var att vi tillsammans med Skattlösbergs bygdegille gav ut en bok som handlar om Nisse Muncks minnen från Luossa under sina 21 år som guide. Boken presenterades dels vid invigningen, dels vid ett program vid Kullens bystuga på torsdagen. Den finns att köpa på museet i Ludvika.
Som traditionen numera bjuder delar vi ut två priser under ”Dan-veckan”.
Gunde Johanssonpriset tilldelade vi Roine Lindström, en mycket duktig vissångare med bred repertoar som i många år stått både Gunde och Dan Andersson Sällskapet nära.
Dan Anderssonpriset gick till en ung författare och känd radioröst, Marcus Birro. Av alla reaktioner från när och fjärran att döma var det ett mycket populärt val. Sällan har vi sett en gladare och stoltare pristagare än Marcus. Den som har tillgång till internet kan gå in på hans hemsida. Där framgår med tydlighet hans känslor när han blev utsedd till årets Dan Anderssonpristagare.
Min kära hustru Birgitta har under 17 år haft konstutställning på olika platser under Dan Anderssonveckan. I år flyttade vi den till vårt hus i Skattlösberg, ett hus vi döpt till Ängshyddan och ligger söder om byn. Det var tyvärr inte så många själar som hittade dit så vi får väl ordna en bättre marknadsföring till kommande år.
Det känns mycket bra att numera få bo i Dans hemby och kunna, rent fysiskt, gå hans stigar och känna den ro och frid som särskilt nu om hösten finns i denna finnmarkens pärla Skattlösberg.
Jag hoppas att vintern blir vit och fin med många Julvisor i finnmarken.

Med önskningar om en god jul och ett gott nytt år hälsar er ordförande

Torsten Pettersson

Protokoll
Dan Andersson Sällskapet
Årsstämma

Lördagen den 19 maj 2007 kl 10:00
Lokal: Räfsnäsgården Ludvika
Närvarande: 56 medlemmar

§1 Årsstämmans öppnande

Dan Andersson Sällskapets ordförande Torsten Pettersson hälsade de närvarande medlemmarna varmt välkomna till Sällskapets 44:e årsstämma.
Torsten Pettersson förklarade de bakomliggande orsakerna till att Sällskapet i år inte kunde arrangera Vårträffen på Brunnsvik. Sällskapet kunde inte acceptera den prishöjning på drygt 47 procent jämfört med fjolårets prisnivå för helpension som den nya ledningen på Brunnsvik erbjöd oss. Vi försökte kompromissa och jämka priset nedåt - men utan framgång, meddelade Torsten Pettersson.
Han framförde samtidigt ett tack till personalen på Räfsnäsgården som med kort varsel ställt upp för oss och hoppades att de medlemmar som bott på Räfsnäs funnit sig väl tillrätta med den något enklare standarden.
Därefter presenterades vår nya museiföreståndare Monica Hjalmar som nu även fungerat som ”Vårträffs-värdinna”.

§2 Parentation

För att hedra minnet av under året bortgångna medlemmar reste sig samtliga närvarande och Dan Anderssons dikt ”Epilog ” lästes.
En tyst minut hölls.

§3 Fråga om stämman stadgeenligt utlysts

Sekreteraren meddelade att kallelse, i enlighet med Sällskapets stadgar, sänts till samtliga medlemmar senast en månad före stämman. I år hade detta skett under de sista dagarna i mars 2007 via utskick av På Färdvägarna No. 13

Beslut: Att godkänna att stämman utlysts i enlighet med Sällskapets stadgar.

§4 Fastställande av dagordning

Beslut: Att godkänna föreslagen dagordning.

§5 Val av mötesfunktionärer

a) Beslut: Att till mötesordförande välja Lars G. Lindström, Sollentuna
b) Beslut: Att till mötessekreterare välja Lars Järnemo, Stockholm
c) Beslut: Att till justerare av årsmötesprotokollet och som rösträknare välja Else Vera Aas, Oslo och Britt-Marie Svensson, Sunnansjö

§6 Styrelsens verksamhets- och ekonomiska berättelse för det gångna verksamhets-resepektive kalenderåret.

Lars G. Lindström tackade för förtroendet att leda Dan Andersson Sällskapets 44:e årsstämma och föreslog att styrelsens verksamhets- och ekonomiska berättelse skulle läsas i rubrikform och att det var fritt fram att begära förtydliganden och kommentarer från styrelsen eller att ha andra synpunkter.

Under rubriken ”Personal” framförde Sällskapets sekreterare, Lars Järnemo, styrelsens mening att vår nya museiföreståndare Monica Hjalmar med framgång och snabbhet satt sig in i sina många nya och skiftande arbetsuppgifter. Dessutom med mycket kort introduktion. Tack Monica!

Under rubriken ”Minnen från Luossa” begärde Sällskapets vice ordförande Inge Mattsson ordet och meddelade att en skrift med rubricerade namn är under produktion och kommer att ingå i den långa rad av böcker som under 44 år givits ut av Sällskapet.
Boken, som handlar om den legendariske Luossaguiden Nisse Muncks minnen, från sina 21 år som guide, är en samproduktion mellan Dan Andersson Sällskapet och Skattlösbergs Bygdegille och kommer att ”släppas” i samband med att årets Dan Anderssonvecka invigs.
Ett bra pris utlovades till Sällskapets medlemmar.

Mötesordförande Lars G. Lindström bad att för ett ögonblick bli befriad från uppdraget som mötes-ordförande och istället få ikläda sig rollen som ”vanlig medlem”.
Lars G. hade synpunkter på Sällskapets hemsida och menade att den inte var uppdaterad och hade ”förfallit”.
Sällskapets ordförande Torsten Pettersson replikerade och samtyckte till synpunkterna. Samtidigt informerade han att Sällskapet för kort tid sedan tecknad nytt avtal med ett företag som åtagit sig att skapa en ny hemsida och hjälpa oss att hålla den a´ jour.
Det nya domännamnet blir www.danandersson.org

Sällskapets revisor Sigvard Karlsson föredrog den ekonomiska berättelsen dvs resultat- och balansrapport och menade att Sällskapets ekonomi var väl och ansvarsfullt skött.

Årets överskott noterades till drygt 91 366:-

Sällskapets båda revisorer Sigvard Karlsson och Monica Grytte menade att Sällskapet har en god och stabil ekonomi och därtill en ”petig” skattmästare - som revisor Sigvard uttryckte saken.

Några övriga frågor rörande styrelsens verksamhets- och ekonomiska berättelse kunde inte noteras.

Beslut: Att godkänna styrelsens verksamhets- resp. ekonomiska berättelse för det gångna verksamhets- resp. räkenskapsåret och lägga dem till handlingarna.

§7 Revisionsberättelsen för det gångna räkenskapsåret

Sällskapets ordinarie revisor, Sigvard Karlsson, föredrog revisionsberättelsen där det framgick att räkenskaperna var förda i god ordning och inte hade gett anledning till några anmärkningar samt föreslog att Sällskapets ekonomiska överskott för år 2006 skulle överföras i ny löpande räkning vilket årsstämman godkände.

§8 Beslut om styrelsens ansvarsfrihet för det gångna räkenskapsåret

Beslut: Att i enlighet med revisorernas förslag bevilja styrelsen full ansvarsfrihet för det gångna räkenskapsåret som sammanfaller med kalenderåret 2006.

§9 Val av styrelse m.fl

Valberedningens sammankallande Ingemar Ingevik redogjorde för valberedningens förslag :

a) ordförande för två år
Valberedningen föreslog omval av sittande ordförande Torsten Pettersson för två år
Beslut: Att godkänna valberedningens förslag att välja om Torsten Pettersson, Bollnäs som ordförande för två år

b) fyra styrelseledamöter för två år
Valberedningen föreslog omval av:

Heidi Baier,	Sunnansjö
Susanne Rattfelt,	Kälarne
Robert Svensson,	Ludvika
samt nyval av:	
Jimmy Ginsby,	Överum

Beslut: Att kollektivt godkänna valberedningens förslag till omval av Heidi Baier, Susanne Rattfelt, Robert Svensson samt nyval av Jimmy Ginsby - samtliga för en mandatperiod på två år.

c) två revisorer för ett år
Beslut: Att enligt valberedningens förslag välja om Sigvard Karlsson, Bollnäs och Monica Grytte, Stockholm

d) en revisorsuppleant för ett år
Beslut: Att enligt valberedningens förslag välja om Rigmor Björk-Jansson, Ludvika

e) tre ledamöter till valberedning för ett år varav en sammankallande
Beslut: Att välja om Lars G. Lindström, Sollentuna – nu som sammankallande
samt omval av Ingemar Ingevik, Stockholm
samt nyval av Ulla Elisabeth Samuelsson, Sollebrunn

f) tre ledamöter till priskommittén för tre år varav en sammankallande
Beslut: Att välja om Lars Järnemo som sammankallande tillika styrelserepresentant
samt omval av Roger Bladh och Lars G. Lindström

§10 Fastställande av nästa års verksamhetsplan och budget

Sällskapets ordförande Torsten Pettersson kommenterade budgeten för 2007 som separat lämnats till medlemmarna före stämman. Budgeten visade en omslutning på 673 000:- vilket bekräftar att vårt sällskap är ett av de större litterära sällskapen i landet.
Det underskott som visas (13 000:-) är orsakat av de kostsamma men nödvändiga inköp (kopiator och PC) som gjorts till Museet under våren 2007 meddelade Torsten Pettersson.

Ingemar Ingevik påpekade att Kristi Himmelfärdshelgen 2008 infaller 1 – 3 maj vilket kanske är problematiskt för Sällskapet som stadgeenligt skall hålla sin årsstämma denna helg.

Beslut: Att godkänna styrelsens förslag till verksamhetsplan och budget för kommande verksamhetsår

§11 Fastställande av medlemsavgift för nästkommande verksamhetsår

Då Sällskapets ekonomi stabiliserats och förbättrats har styrelsen föreslagit oförändrad medlemsavgift för enskild medlem (150:- / år) inför år 2008.
Även kostnaden för ständigt medlemskap (2000:-) föreslogs oförändrad.

Beslut: Att bifalla och godkänna styrelsens förslag till oförändrade medlemsavgifter för nästkommande verksamhetsår.

§12 Förslag som väckts av styrelsen
Några förslag att behandlas vid årsstämman hade inte väckts av styrelsen.

§13 Motioner, som enskild medlem skriftligen inlämnat senast den 15 april
Några motioner från medlemmarna hade inte lämnats till styrelsen.

§14 Enkla frågor, som enskild medlem skriftligen eller muntligen anmält senast den 5 maj
Några enkla frågor, skriftliga eller muntliga, hade inte anmälts till styrelsen.

§15 2007:års Dan Anderssonpristagare presenteras

Sällskapets ordförande Torsten Pettersson begärde ordet och meddelade att styrelsen, enligt priskommitténs förslag, utsett författaren Marcus Birro till årets Dan Anderssonpristagare med följande motivering:

…för att han med mörk kraft och stingande vrede
men även med känslighet och humor
använder ordet som verktyg i sin motståndskamp
mot likriktning, oförståelse och kulturell förflackning

- han är en ung självlärd språkkonstnär
som idag med självklarhet
går de stigar Dan Andersson en gång vandrade

Prissumman, som är på 20 000:- och diplom kommer att överlämnas i samband med Luossafesten i Skattlösberg söndagen den 5 augusti 2007.
Årsstämmans deltagare visade tydligt sin uppskattning av styrelsens beslut med en varm och lång applåd.
Då pristagaren var förhindrad att närvara vid årsstämman presenterade sekreteraren honom genom att läsa den press-release som sänts ut.

§16 Övriga frågor

Bertil Bratt, Ludvika begärde ordet och informerade stämman om sitt mångåriga projekt att försköna Ludvika stad och på olika sätt lyfta fram minnet av Dan Andersson.

Anita Aro Andersson, Stockholm tyckte att betalningsformerna för Vårträffen var en smula oklara men fick ett klarläggande av styrelsen.
Vidare vill Anita se Dan Anderssons syster Annas dikt ”Till min bror” återgiven i nästa nummer av På Färdvägarna - vilket utlovades.

Ingemar Ingevik, Stockholm tackade den avgående styrelsen för ett gott och framgångsrikt arbete och uttryckte sin tillfredsställelse över att ekonomin är god och stabilitet och lugn råder i styrelsen. Avslutningsvis önskade Ingemar den nyvalda styrelsen fortsatt framgång.

Sällskapets omvalde ordförande Torsten Pettersson tackade avgående styrelseledamoten Göran Sahlin för det arbete han lagt ner under flera år för Sällskapets räkning och överlämnade blommor.

Några ytterligare övriga frågor kunde inte noteras.

§17 Årsstämmans avslutning

Även mötesordföranden Lars G. Lindström tackade den avgående styrelsen för ett gott arbete.
Avslutningsvis påpekade mötesordföranden att det efter årsstämmans avslutning serverades en avslutande lunch i Räfsnäsgårdens matsal.

Därefter förklarades med ett klubbslag klockan 11:40 att Dan Andersson Sällskapets 44:e årsstämma var avslutad.

Vid protokollet: Justeras:

Lars Jarnemo Lars G. Lindström / mötesordförande

Britt-Marie Svensson Else Vera Aas

Till min bror

Vid årets vårträff frågade vår medlem Anita Aro Andersson efter syster Annas dikt till sin bortgångne bror och önskade se den i kommande nummer av På Färdvägarna, vilket vi utlovade. Bästa Anita – här kommer den starka dikten – men först några rader av Gunde Johansson ur hans bok Hjärtats oro från 1993:

För sin unga syster Anna hade Dan ständiga bekymmer. Kanske spelade den som spädbarn döda systern Augusta en viss roll. Rädd att det skulle hända även Anna något, sökte Dan utvägar till en trygg framtid för henne. Visade på litteratur i skilda ämnen och ville ha henne till något praktiskt -teoretiskt. Född 1899, var hon alltså 11 år yngre än Dan, och han ville skydda hennes unga, spröda väsen.
Sedan brodern Gustaf emigrerat 1911 blev det de två inom familjen som var mest förtroliga, skojade och retades med varandra hemma och kommunicerade brevledes när de var från varandra.
Till 18-årsdagen, 15 maj 1917 fick Anna av Dan en av våra vackraste vårvisor ”Till min syster”. Den är fylld av hela deras gemensamma kärlek till Luossa, till finnmarken med dess brusande vår!
Ofta om somrarna, sedan familjen lämnat Luossa och finnmarken tog han sin unga syster med på fisketurer till Hakalam och Latalam, de somrar som återstod för Dan. Vid lyckan av att vara omslutna av finnmarkens starka dofter

Foto: Anders Källgren

kring Hakalams stränder, tände syskonen ibland en ”nying” vid skymning i ljuv högsommartid.

Sommaren 1921 var Anna ensam där och skrev i sorg sin sång till brodern, ett mer än värdigt svar på ”Till min syster”. Hon formulerar sin känsliga, geniala dikt ”Till min bror”, tjugotvå-åringen! Det måste ha inneburit en stor tröst och fortsatt närvarokänsla till brodern!
Hennes stora poetiska begåvning borde väl ha märkts av brodern, eller blommade den upp vid den abrupt slående Döden?

Du vandrar ej mer på stigarna
under Lombergets susande granar.
Du sjunger ej mer till fiolen
om Pajsoåns vilda svanar.

Ej mera du kämpar i natten
ensam i svidande smärta,
eller lyssnar till ekot från bergen
som svarar ditt klappande hjärta.
Trevar du ännu i mörker
eller går du i ljusets flöden ?

Har väg du funnit från djupen
och svar på mänskors öden ?
Om ännu du vandrar allena
och letar dig väg genom dalar,
o, då vill jag be för din frälsning
och din ingång i himmelens salar.

Där är lugna vatten likt Pajso,
där är svanar som finnskogens vilda,
där är sånger till fiol och luta
och vindar, likt Lombergets milda.

I går såg jag änderna gunga
i säven vid Hakalams stränder,
och där stockelden fordom ha brunnit
lågo kvar några sotiga bränder

Jag såg svalorna bygga i taket
på ladan vid Stormyrslogen,
och hörde hur duvan kuttrade
som förr i Luossabergsskogen.

Men solen gick ner och dimman
steg kall ifrån Pajsoåns vatten –
jag fryser i finnskogens mörker,
inga stjärnor mig lysa i natten.

Foto: Anders Källgren

Marcus Birro
är Dan Andersson Sällskapets yngste pristagare

700 personer hyllade honom på tunet vid Luossa den varma och vackra söndagen den 5 augusti 2007

Marcus är född 1972 i Göteborg, har italienskt påbrå, bor numera i exil i Norrköping. Inledningsvis var han mindre uppmärksammad än sin bror Peter men idag minst lika lysande som språkkonstnär. Han förekommer ofta i radions P3-kanal och sedan förra hösten även som krönikör på fredagskvällar i P4. Han publicerar sig ofta i dagspressen och har viktiga och ilskna synpunkter på vad som idag tilldrar sig i svenskt kulturliv.
Han har givit ut nio böcker varav fyra romaner och två diktsamlingar.
I våras kom den senaste boken. Den heter ”Svarta vykort - en bok om tröst”- en personlig skildring av tröst, poesi, sorg och debatt som tillkom i sorgen och saknaden efter att Marcus och hans kvinna förlorat ett barn våren 2006 i förtidig födsel.
Den på många sätt självbiografiska romanen ”Flyktsoda” gavs ut 2005 och skildrar insiktsfullt olika aspekter av alkoholproblematiken och handlar om en människa som är lika rädd för att leva som för att dö.
Förra året anlände diktsamlingen ”43 dikter”. En av dikterna, ”Dan Andersson och tystnaden”, kunde läsas i förra numret av På Färdvägarna.

Programledaren, Luossaguiden och vissångerskan Linda Rattfelt inledde sin tionde ”Luossafest” med ett vackert Dan Anderssonprogram.
Hon är en strålande visartist!
Musikgruppen ”Östen me´ resten” fick kraftfulla ovationer.

Foto: Inge Mattsson

Ordförande Torsten Pettersson tillsammans med Dan Anderssonpristagaren Marcus Birro.

Därefter delade Dan Andersson Sällskapets ordförande Torsten Pettersson ut årets Dan Anderssonpris till Marcus Birro, läste prismotiveringen samt överräckte en prischeck på 20 000 kronor, diplom och blommor.

Foto: Anders Källgren

Härligt väder, härlig stämning, härligt program på Luossafesten

Foto: Anders Källgren

Marcus Birro i väntan på prisutdelning

Marcus tacktal återger vi här till På Färdvägarnas alla läsare:

Jag upptäckte Dan Andersson på gymnasiet . Jag minns hur jag vacklade in i skolbiblioteket dagen före studenten med en stor väska.Jag var berusad på champagne och Bailyes. Jag såg till att ingen var i närheten innan jag skyfflade ner böcker i den där väskan och gick ut. Det var nästan bara böcker av Dan Andersson . Och Tomas Tranströmer. En del Ekelöf. Lite Södergran och Boye. En blandad väska att ha med sig genom livet.

Man hittar sina själsfränder när man växer upp, Man upptäcker att man inte är ensam. Dan Andersson har varit en sådan själsfrände genom mitt liv. En reskamrat. En vän på perrongen i varje stad. En broder att lågt samtala med innan sömnen. En kollega med liknande bakgrund, inte heller han erkänd, uppskattad eller ens accepterad i de finare, snobbigare och avträdes-stinkande kulturkretsarna.

Det unika med Dan Andersson är att han är en av oss. Och ändå inte. Han är också en känsligare medborgare. Han verkar ha haft en intensiv känslighet. Han går före men inte i ett annat led. Han tar täten med sina ord, sina dikter och texter och vi andra, som sluter upp strax bakom är stolta att vara en del av detta led, av denna samlande kraft av tröst, igenkänning och tolerans.

Hans alltför tidiga och tragiska död fick också den kulturella makten att upptäcka honom. De vägrade hårdnackat att tillskriva honom något värde medan han levde. Först som död fick han leva. Det är tragiskt. Det säger också en del om det väldiga glapp som finns mellan kulturell elit och kulturell folklighet, både idag och 1920. Dan Andersson fick mig att inse att jag inte var ensam om att vara ensam.

Dan Andersson var en litterär partisan av allra finaste märke, en finnmarksbror med sitt kall större än allting annat. Folkets kärlek är oerhörd. Folket har alltid varit så oerhört mycket bättre på att belöna författare som vänder ut och in på sitt hjärtas skrymslen. Varför? För att de känt igen sig själva i detta rotande, i detta sökande efter hållbara svar.

Han är vad som lite slarvigt brukar betecknas som ”folklig”. I ordets vackraste betydelse. Han blev det genom att aldrig göra avkall på sitt kall, sin innerlighet, aldrig bli vulgär eller desperat efter allas kärlek. Han blev det genom att vara sig själv. Och vi är alla lika. Vi känner igen oss, och får därmed tröst, genom andra.

Jag har alltid satt en ära i att stå fri från allting. Fri från litterära kotterier, fri från kulturvärldars gunst och huvudstadens insmickrande små öar av instängd, kulturell konformism. Jag är inte intresserad av sånt. (Även om jag fortfarande blir arg på allt det där…)

Litteratur är tröst och igenkänning. Allt skapande, det är min fasta övertygelse, är sprunget ur en defekt, en saknad, en brist. Vid katastrofer blir pennan viktig för många människor. Man skriver för att göra världen runt omkring en aning mer begriplig.

Jag måste skriva varje dag.

Omvärlden måste förklaras dagligen. Sverige bör vara rädd om sina kulturella partisaner, som vägrar rätta in sig i varje uppifrån påkallat led, som istället startar sina egna, som skriver för att hjärtat brister annars, som skriver för att överleva och som lyckas sätta ord på allt det som människor ute i vårt glest befolkade land också går och bär på.

För detta är det oerhörda i all litteratur. Någon annan, en fullständig främling, lyckas med magin att sätta ord på just dina känslor, tankar och funderingar. Det är i själva verket rena kvantfysiken. När litteratur är som bäst är den rena magin. Renare, skönare och mer innerlig magi än den Dan Andersson författade står knappast att uppbringa i vårt land.

Med det sagt tror jag ni förstår hur stolt jag är över att ha fått mottaga Dan Anderssonpriset för 2007.

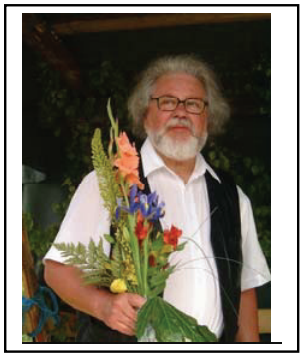
Foto: Inge Mattsson

MINNEN FRÅN LUOSSA
NYUTKOMMEN BOK

Under Dan Andersson-veckan i år publicerade Dan Andersson Sällskapet i samarbete med Skattlösbergs Bygdegille en ny bok med anknytning till Dan Andersson. Påpassligt nog skedde boksläppet vid invigning av Dan Andersson-veckan på Ludvika gammelgård.

Det är fd Luossaguiden Nisse Munck som tillsammans med Dan Andersson-kännaren Inge Mattsson har skrivit en bok på temat ”Minnen från Luossa”.

Med sina 21 år som Luossaguide (1977-1997) har Nisse Munck mycket att ösa ur.

Dan Andersson-pristagaren 2004, Nisse Munck

Han berättar om sitt första besök i Luossastugan och vänskapen med Rolf Nilsson och om sin sångdebut vid Luossafesten. Här finns också möten med Alf Hambe, Ivar Lo-Johansson, Henning Pedersen, Gunnar Turesson, Gunde Johansson med flera kända personer omnämnda.

Även bybor i Skattlösberg med omnejd ”figurerar” i boken, såsom Anton Hedlund, Ida Andersson, Seved Svensson samt kulturpersoner som Ove Frid, Roine Lindström, Inge Mattsson och Arne Säll.

Boken är illustrerad med ett 40-tal bilder, varav de flesta tidigare är opublicerade. Ove Frid står för merparten av personfotografierna.

Dessutom har medtagits dikter av Dan Andersson och Nils Parling.

Boken är skriven i berättande stil och därför lättläst och intressant. En läsvärd och trevlig bok för den som vill veta lite mer om personer och händelser kring Luossastugan i Skattlösberg.

Under Dan Andersson-veckan och efterföljande veckor har boken ”Minnen från Luossa” haft en strykande åtgång – ca 500 ex av boken har sålts.

Här följer ett urval kapitel ur boken.

NISSE MUNCKS INLEDNING

Mitt första besök vid Luossa inträffade ganska sent i mitt liv, nämligen 1967. Möten med dåvarande Luossaguiden Rolf Nilsson blev mer intensiva från 1971 och betydelsefulla. Jag avancerade till gästtrubadur vid Rolfs visaftnar i Luossa. De var fem till antalet, och jag gästade två av dessa. Rolfs sista visafton 1974 fick jag hålla i eftersom Rolf var svårt sjuk. Efter hans död 1975 höll jag samtliga visaftnar denna sommar. Guide var då Lena Jöransson som även arbetade sommaren 1976. Denna sommar vikarierade jag en vecka under juni, juli samt augusti.

Detta ledde senare till att jag 1976, då Lena Jöransson hade avsagt sig guidearbetet, tillfrågades av bygdegillets ordförande Per-Olof Persson om jag ville överta guideskapet. Jag svarade ja, och kom att arbeta vid Luossa under 21 år, t o m sommaren 1997.

Här kommer några exempel på minnen och personer som jag kommer att berätta om i den här boken.

Utöver nämnda personer med flera berättar jag dessutom om en del intressanta besök av ”vanligt” folk, lite övernaturliga händelser, bråk med vädergudar och en del annat intressant. Tre glada överförfriskade semesterfirare, gröna spindlar, ”musikaliska” älgar och en hel del annat smått och gott finns också med i boken.

MÖTEN OCH VÄNSKAP MED ROLF NILSSON

Vid det här första besöket i Luossastugan var det en fryntlig man som hälsade oss välkomna. Det var den då tjänstgörande guiden Rolf Arthur Nilsson. Men mina föräldrar som var med vid det här tillfället var nog mer intresserade av att titta på stugan och inventarierna där, än vad jag var. Min blick gick istället till det ena hörnet av köket. Där stod nämligen ett mycket märkligt instrument.

Jag började fundera på vad det kunde vara och frågade guiden om det var hans instrument, vilket han bekräftade.

Det visade sig att instrumentet var en luta, som troligtvis kom från Tjeckoslovakien. Den såg ut ungefär som en större modell av de här kupiga mandolinerna och den var gitarrstämd. Så frågade han om jag sjöng och spelade, vilket jag blev tvungen att erkänna. Jag förstod ganska snart att också han sjöng och spelade. Han lämnade över lutan till mig och bad mig sjunga någonting, vilket jag gjorde. Jag tror det var Dan Anderssons ”Jag väntar”. Sen tog han lutan och sjöng ett par visor, varefter vi började talas vid. Som nämnts tidigare så hette han Rolf Arthur Nilsson och han arbetade som guide vid Loussa.

Rolf Artur Nilsson sjunger i Luossastugan

Rolf fortsatte att sjunga några visor och det visade sig också att han var utbildad av den kände sångpedagogen och oratoriesångaren Uno Ebrelius, så han hade en god sång-utbildning bakom sig. Vi sjöng lite för varandra och sedan var det dags att bryta upp. Vi åkte hem till Nora och senare träffades Rolf och jag ytterligare vid ett par tillfällen, då jag besökte Skattlösberg och Luossa. Under de kommande åren fördjupades kontakten emellan oss.

Läs mer i boken ”Minnen från Luossa”

FLAGGAN SOM PROTESTERADE

I den här berättelsen är vi inne på gränsen mellan verklighet och övernaturliga ting. Det var en besöksgrupp från Falun som hade beställt tid och som kom. Det var den 6 juni, svenska flaggans dag. Ledare för gruppen var Karl-Erik Nordström, bördig ifrån Grangärde och pensionerad överstelöjtnant. Så det var säkrast att hissa den svenska flaggan.

Åke Olsson, vissångare från Stockholm, var på besök hos mig. Vi hjälptes åt att få upp flaggan, efter diverse trassel. Det blåste en del den dagen så flaggan gjorde verkligen skäl för sig och fladdrade.

Så kommer gruppen med Karl-Erik Nordström och Märta Nordström, som trots efternamnet inte var släkt. Gruppen slår sig ner och Karl-Erik ger, som gammal militär, order att nu ska han och Märta Nordström först berätta om Dan Andersson och Rebecka Svensson. Märta Nordström hade också en del av Rebeckas brev med sig. När de hade gjort det, så beordrade överstelöjtnant Nordström mig att jag skulle sjunga ”Helgdagskväll i timmerkojan”. Jag höll nästan på att ställa mig i givakt och utbrista ”Ja överstelöjtnant”.

Strax innan jag skulle sjunga ”Helgdagskväll i timmerkojan” upphov en äldre besökare sin stämma och sa att det inte var Dan Andersson som skrivit ”Heldagskväll i timmerkojan”. Han påstod att det var Erik Axel Karlfeldt. Både jag och Karl-Erik Nordström insisterade naturligtvis på att det var Dans dikt.

Under dispyten som följde såg jag hur flaggan började linda sig runt flaggstången. Till slut var det bara en liten flik som fladdrade i vinden. Så sjöng jag ”Helgdagskväll i timmerkojan”. Sen sa jag till mannen som protesterat att han skulle titta på flaggan. Nu kan du se hur du retat upp Dan Andersson. Titta nu på flaggan hur den ser ut. Ja, men det är ju Karlfeldt, säger han. Nej, förresten – jag får be om ursäkt. Visst är det Dan Andersson som har skrivit ”Helgdagskväll i timmerkojan” sa han sedan. Jag får be dig och Karl-Erik och framför allt Dan Andersson om ursäkt. Jag satt och tänkte på Svarta Rudolf.

Då hände det märkliga att vinden tog fatt i flaggan, som for tillbaka och vecklade ut sig i all sin prakt. En tillfällighet kanske, vem vet. Jag tror inte att Dan Andersson hade större respekt för vår nationalsymbol än att han kunde tänka sig skämta lite med den. Varför skulle man inte kunna göra det?

Inge Mattsson
Idé, redigering och layout

BOKEN ”MINNEN FRÅN LUOSSA” KAN BESTÄLLAS GENOM DAN ANDERSSON MUSEUM, PER TEL 0240 /100 16.

”I själ och hjärta”
~ och i tacksamt minne . . .

I förra numret av På Färdvägarna skrev vi om Sven Reenbom och hans nyutgivna CD-album ”I själ och hjärta” med hans egna tonsättningar av texter av Dan Andersson, Nils Ferlin, Karin Boye.
Sven skulle tillsammans med Donald Brokvist inleda Dan Andersson Sällskapets vårträff i Ludvika Ulrika kyrka den 17 maj med visprogrammet ”I själ och hjärta”.
Men krafterna svek.
Sven orkade inte resa till Ludvika.

En dryg månad senare gick han bort.

Jordfästningen skedde den 12 juli i Sockenkyrkan utanför Hallsberg. Många av Svens musicerande kamrater, Roine, Åke, Donald, Ove, hade mött upp och gav jordfästningsakten en ljus och hoppfull ton.

Dan Andersson Sällskapet hyllade Sven och mindes honom för hans viskonst, hans musikalitet och känslighet, den värme han i så många år lämnat till oss. Minnestalet avslutades med ett tack och en önskan:
”Käre Sven - ha det bra däruppe på Parnassos – du har säkert redan träffat dem där, Bellman, Taube, Ferlin och Dan Andersson – vi är övertygade om att du även har hittat din skog, din småländska kantarellskog med fågelkvitter och ljus – den skog du sjöng så vackert om i ”Kvällsbôna”.
Dan Andersson Sällskapets alla medlemmar tackar dig idag.
Vi saknar dig och minns dig med värme och glädje.

Årets Gunde Johanssonpristagare tackar sällskapet

”Jag vill passa på tillfället att tacka Dan Andersson Sällskapet från hela mitt hjärta för att jag förärades att ta emot årets Gunde Johanssonpris. Det känns helt fantastiskt och otroligt. Gunde Johansson har jag beundrat sedan tonåren och upplevat många oförglömliga program med denne underhållare, folkbildare, humanist och humorist. Han sysslade ju med Stand Up Comedy 40 år innan ordet var uppfunnet. Han trollband sin publik genom att växla mellan rena slapstick-humorn och de djupa existensiella frågorna. Under andra hälften av 1900-talet var han en av Sveriges absolut mest folkkära artister! Det känns som en väldig ynnest att dels fått lära känna honom och dessutom erhållit detta pris. Tack!
Jag lovar att jag ska dra *mitt* strå till stacken och hålla hans namn levande!”

Roine Lindström

Foto: Inge Mattsson

Roine Lindström, årets mottagare av Gunde Johanssonpriset

Rättelse:

I förra numret av På Färdvägarna skrev vi om Bruno Woissons översättning av Dan Anderssons Svarta ballader till franska.
Naturligtvis heter diktsamlingen **Ballades Noires** på franska och inget annat.

I somras damp en alldeles ny skrift ner i vårt museum.
Den var liten och vacker med ett gult omslag och hette:

Gasenberget
En fäbodvall i Grangärde socken
Skildringar av författaren Ivan Oljelund
Redaktör: Göran Elgemyr

Radioproducenten Göran Elgemyr, personlig vän med Oljelund och som även skrivit en trebetygsuppsats om honom, har samlat ett femtiotal kåserier och tidningsartiklar av Oljelund från tjugo- till sextiotalet.
Mycket skriver Ivan Oljelund om sitt älskade Berget eller Oljeberget som många kallade den gamla högt belägna fäbodvallen norr om Nyhammar. Kärleksfullt och med stor inlevelse berättar han om de småbönder som håller fast vid traditionen att dra upp till vallarna med sina djur om somrarna. Han berättar om sina författarvänner som ofta besökte honom.
Det är ett stycke levande litteratur- och kulturhistoria som möter läsaren.
Så här poetiskt kan Oljelund återge den storslagna utsikten över sjöar och berg och djupa skogar:

”Däruppe öppnar sig ett hav av klarhet, spänt som ett sidentält i alla fyra väderstrecken över ett annat hav av gröna skogar, sjöar och blåa rytmer av fjärran berg.”

Ivan Oljelund var en av grundarna av Dan Andersson Sällskapet och tillika dess förste ordförande. En presentation av honom finns i På Färdvägarna No 8 under rubriken *”Dan var ögon med skog och glittrande vatten”.*
Oljelund var fyra år yngre än Dan Andersson och personligt bekant med honom.
Det avslutande kapitlet i boken heter rätt och slätt ”Dan Andersson” och Göran Elgemyr har vänligen gett klartecken till att vi här får återge valda delar av texten.

Ung man i slåttern

Det var före kriget, före det första kriget. Det var 1910 eller -11. Vilken annan värld!
Det var slåtter på fäbodvallarna, på de små åkrarna, som en gång brutits med mycken möda, och i skogarna omkring. Stånghedens bönder ägde bodarna, och där gick Per Olof och August Bredenberg med sina hustrur, svågern Hägg, som hade tre dagars semester från bruksarbetet, en karl från Kullen och en ung man från en finnmarksby i socknens södra ände. Hustrurna räfsade och barnen lekte. Det var högt uppe i bergen över bygden, som låg bred i dalgången med sjöar och hus, solbelysta kontinenter av moln tornade upp sig på julihimlen, och från bygden såg man bodarna som röda smultron i de små ljusa, höga täkterna.

Nu slog man Gunnarsvallen. Den unge mannen i slåttern gick lite för sig själv. Han var en bygdens son, men hörde ändå inte dit. I tonåren hade han gjort en resa och hälsat på en släkting i Amerika, men kom snart hem. Han längtade hem då han var borta och borta när han var hemma. De stora skogarna höll honom fången och likväl drogs han till världen långt bortom bergen. Hans fader ägde varken skog eller jord. Själv var han ingenting och arbetade som det föll sig, kolade, högg kastved, spelade fiol.
Nu gick han i slåttern hos Stånghedsbönderna.

Han förde lien i lätta svep, som på lek, fast arbetet inte roade honom. Han var bara tjugotvå år. Blusen stod öppen över bröstet. Hans varma panna var hög och fint formad. Tjocka slingor av mörkblont hår föll ned över den. Näsan var ädel och munnen känslig, lätt darrade den. Många av traktens ynglingar ägde samma drag och smärta gestalt, men ingen hans fina särhet. Den som sett hans ögon, hans

stjärnögon, med ensamheten på det blå djupet, glömde dem aldrig.

Fiolen låg på dikesrenen. Vid rasterna spelade han och sjöng någon visa. Han hittade själv på dem och och föredrog dem med ett drömmande allvar, som plötsligt kunde slå om i ett klingande skratt. Inte alla visor tyckte bönderna om. Han hade diktat en visa om Stångheden, som de inte alls gillade.

——

Till sist ville han inte slå heller. Han låg under häggarna tills solen gått ned och då stod han upp med sin fiol och gick ut i kolarkojorna och spelade och sjöng sina visor, som han diktat om dagarna. Han sjöng om eld, kött och brännvin för Vargfors-Fredrik och Björnbergs-Jon, om kärlek, rosor och vår och de förstod honom och lärde sig sångerna och sjunger dem än.

Men det var mycket som de inte förstod, som ingen förstod.

Ivan iklädd Grangärdedräkten

Ibland tog han båten och rodde över den nästan milsbreda sjön från sin hemby till Doktorn. Doktorn var ingen läkare, men han blev det för honom. Han lånade honom böcker och hjälpte honom i hans språkstudier och de diskuterade allt det som intresserade honom, och det var allt. Engelska hade han lärt sig i Amerika, och Kipling hade han hemma hos sig; nu lärde han franska och luktade på latin och grekiska. Det ville han, men annat ville han inte, och ingen kunde kalla honom lat.

——

Han kom aldrig åter till vallen, där han gick som en ung man i slåttern. Men han går där än. Han finns i skogarna, som susar kring Kyralam och Himmelsmora mo, kring Pajsoån och Paindalen. Hans sånger svävar i det blå diset över bergen och finnmarkerna. De har trängt in i de små stugorna och barnen känner hans namn. Ungdomen sitter på vallarna i sommarkvällarna och sjunger hans sånger.

De lärde har läst om hans dikter, brutit upp det mörka skalet och funnit pärlan. Hans brev på fattiga papperslappar ligger på studieborden och blir med handskrifterna till hans visor stoff för doktorsavhandlingar.

Ivan Oljelund i författartagen i skrivladan.

Hans vemodiga drag syns ännu efter decennier i tidningarna och ständigt utkommer på nytt hans böcker. Men allt detta fick han ingen glädje av.

På vallen står den grå ladan. Och ängen är som då. En hässja står upprest på den, nu som då, ty det har varit slåtter igen. Den kommer sent här. Om kvällarna doftar hässjan och solens strålar faller milda och långa över den. På sydsidan bildas då en lång skugga. Jag tycker mig se en smärt gestalt i den blå skuggan, en ung man i blus som lämnar hässjan – Dan Andersson.

(Idun nr 35, 28 augusti 1947)

Boken, som innehåller 128 sidor, rikt illustrerad, kostar 195:- plus porto och kan antingen beställas från museet eller direkt från
Produktion Elgemyr
Öregrundsgatan 13, 8tr
115 59 Stockholm

Ivan Oljelunds fäbod i Gasenberget

Det kom ett brev från vår mångåriga medlem Joels Brita Fredriksson i Norrköping. Försändelsen innehöll en stor penninggåva till Dan Andersson Sällskapet. Ett varmt och innerligt tack har vi sänt till Joels Brita.

Dessutom innehöll försändelsen ett 63 år gammalt klipp – en dödsannons och en kort nekrolog.

Simon
Andersson

* 10 aug 1890
✞ 3 april 1944

Gustav och Hanna Andersson
Anna och Alfred E. Pettersson
Olga Dan – Andersson
Monika

”Följ mig, broder, bortom bergen,
med de stilla svala floder,
där allt havet somnar långsamt
inom bergomkransad bädd.
Någonstädes bortom himlen är mitt
hem, har jag min moder,
mitt i guldomstänkta dimmor i en
rosenmantel klädd.”

Jordfästningen äger rum i
gravkapellet å
Ludvika nya kyrkogård lördagen d.
15 april kl. 3 e.m.

Foto: Anders Källgren

F. gruvarbetaren Simon Andersson, Gräsberg, Ludvika avled på måndagen efter en längre tids sjukdom i en ålder av närmare 54 år. Han var född i det numera riksbekanta skollärarhemmet i Skattlösberg och en äldre broder till honom var skalden Dan Andersson.

Liksom brodern Dan hade också Simon fått ett rikt arv från sina fattiga föräldrar och ingen, som inte kände honom närmare, kunde ana vilka rika skatter den på jordiska ägodelar alltid lika fattige gruvarbetaren var i besittning av. Simon Andersson var skald även han, men hans dikter behöll han för sig själv. Han var därtill en i högsta grad vis och kunnig man, en filosof och tänkare. Ett av de rika arven hemifrån var hans lätthet att kunna tillägna sig främmande språk och på egen hand lärde han också sig de främsta kulturspråken.

Simon Andersson var en personlighet, en man som gick sin egen väg, som skydde marknadens stoj och den larmande hopen. Sitt ingalunda föraktliga vetande utbasunerade han inte på gator och torg, det var det som gav honom hans liv innehåll och mening. De senare åren har han dragits med sjukdom och döden kom för honom som en befriare.

Närmast sörjes han av syskon.

Simon Andersson vid Dans gravsten

För första gången höll Dan Andersson Sällskapet sin vårträff på Räfsnäsgården.

Foto: Lars G Lindström

Ett sextiotal medlemmar hade mött upp till årets vårträff som vi, av skäl som vi redogjorde för i förra numret av På Färdvägarna, inte traditionsenligt kunde hålla på Brunnsvik utan på Räfsnäsgården strax söder om Ludvika.

Räfsnäsgårdens föreståndarinna, Karin, bidrog starkt till att evenemanget avlöpte så smidigt och bra och vår egen museiföreståndare Monica skall också känna sig delaktig i det lyckade arrangemanget. Vi tror att många av medlemmarna var införstådda med att boendestandarden på Räfsnäsgården inte var av samma höga klass som Brunnsviks. Emellertid hördes få protester under de tre dagarna.
Maten, som Karin dukade fram till oss, var superb.
Vädret var det si och så med men när 35 medlemmar äntrade den stora bussen som sakta rullade upp mot finnmarkens huvudstad Skattlösberg sken solen försommarvarm.
Vid förmiddagens uppvaktning vid Lyvikens kyrkogård läste Bodil Björkström, släkting till Olle Svensson, en dikt hon skrivit där samtliga titlar på Olles diktsamlingar kronologiskt ingick:

Som mitt liv har tåget stannat.
Spår och spillror vilar i kupé för två.
Primitiv drömkonst var räddning om hösten.
Arcanum följer nedanför flod och fall
Den barmhärtige samariten vandrar sin skallgångshöst
med dikter i urval och sena sagor i sin näverkass
när han ses vandra mot morgon
och kvarlåtenskap blir bestående

Aftonens huvudattraktion var Ingmari Dalin och Mattias Bäckman som framförde ” Jag väntar vid min mila – Dan Andersson på vårt vis ” vilket resulterade i ett mycket smakfullt framträdande med sång och musik från gitarr och fiol.

Foto: Lars G Lindström

Styrelsen har råkat i bryderi inför 2008 års vårträff. Kristi himmelsfärdsdag infaller rekordtidigt torsdagen den 1 maj. Ska vi hålla fast vid perioden torsdag – lördag dvs 1 – 3 maj? Medlemmarnas synpunkter efterlyses med det snaraste. Även synpunkter på årets vårträff i Räfsnäs emotses.

Ulla - en av våra mest aktiva ”gräsrötter”

Vi tror att många medlemmar har träffat Ulla Lawergren, pensionerad lärarinna från Stavsjö men barnfödd på Gotland, i samband med vårträffar och under Dan Anderssonveckor.
Här berättar hon själv om sitt stora intresse för diktaren. .

1992 kom jag för första gången upp till Dans finnmark. Där upplevde jag något omvälvande. Året efter köpte jag diabilder och började berätta om Dan för hugade lyssnare. Sångerna spelade jag på band. Nästa steg blev ett samarbete med duktiga vissångare. Jag visade bilder och berättade och de sjöng.
Sedan 1993 har jag ”turnerat” runt om i Sverige.
Särskilt roligt var det att komma till Falun och berätta om 1900-talets dalmas nummer 1.
Jag har också flera gånger guidat grupper på en två-dagars tur i finnmarken. För ett par år sedan guidade jag tre sjungande präster och det har resulterat i flera program där jag är conferencier och prästerna sjunger.
Förra året visade jag en hel busslast vad Dan har att bjuda på med lisa för själen.
En ny ”grej” är att jag får medverka på Viking Lines Cinderella. Kryssningsvärden sjunger Dan och när jag är med får jag berätta och läsa någon dikt.
Till sist: ” Det hjärtat är fullt av talar munnen”

Hälsningar till er alla från Ulla

Morgonpoesi av Dan med Jörgen Dicander
En nyckel till Dan Anderssons författarskap

Ett nytt och spännande inslag under årets Dan Anderssonvecka var trenne tidiga morgonsamlingar i Norrbo under ledning av Jörgen Dicander som är en framstående kännare av Dan Anderssons författarskap.
Dicander beskriver sig själv som kulturell mångsysslare och det äger sin absoluta riktighet. Han är författare, poet, prästvigd i Svenska kyrkan, spelman, kompositör och mycket mer.
Tre vackra sommarmorgnar samlade Jörgen Dicander en stor skara lyssnare utanför Tuvatorp i Norrbo vid Bysjöns västra strand.

Varje samling hade sitt eget tema: Skriket. Skådandet, Skrattet.
Allt illustrerat med Dan Anderssons texter och hans tonsatta dikter framförda på fiol.

Här bjuder vi På Färdvägarnas läsare några utdrag från de tre framträdandena.

Skriket

Det gäller de orättvisor, den fattigdom och det elände som plågat och plågar människorna, den galnes skri i natten, gengångares vrål, och mylingars kvidande gny. Skriket handlar om de nederstas skrik, rättviseskrik, minnesskriket när man plågas av skuld samt vemodsskriket som karaktäriserar mäniskans plats i tillvaron.

Med dessa skrikande människor visar diktaren Dan Andersson medlidande och han använder deras situation som en grundstruktur mot vilken han ställer de stora metafysiska frågorna, Privat ledde hans medkänsla till att skalden engagerade sig i det socialdemokratiska partiet.

Skådandet

Dessa djupt plågade människor söker befrielse eller frälsning på olika vägar. En del vill nå unio mystica och skåda Gud. Andra vill ta emot eller längtar efter

syndernas förlåtelse. Dan Andersson söker svar på sina frälsningsfrågor hos mystiker inom kristendomen- t.ex Eckehart och Tauler, inom islamska sufismen och inom hinduism/buddism, framför allt Bhagavadgita. Hans kristna protestantiska arv om syndernas förlåtelse är dock den referensram som han ständigt pendlar tillbaka till.
Människans situation och hennes frälsnings-möjligheter är den centrala frågan i hans religiösa författarskap. Han pekar på sju frälsningsvägar:
Drogvägen till ett konstgjort paradis
Kärlekens, medlidandets och den radikala livsförnekelsens väg
Den vita magins väg
Den svarta magins väg
Identitets- eller unio mysticavägen
Försoningsvägen
Contemplationsvägen (dvs den tillfälliga befrielse som betraktandet av de sköna och lyssnandet eller utövande av musik kan ge)

Skrattet

Dessa avsidestagna människor – dårar, tiggare, kolare, konstnärer, hemlösa drömmare – uppvisar en gemenskap i skratt och humor (t.ex Helgdagskväll i timmerkojan, konstnärskolonin i Stockholm). Med en ibland bisarr humor höll han sin ångest i schack. Den insiktsfulle dör enligt Schopenhauer villigt, gärna och glatt. Så är det i många av Dan Anderssons dikter.

Den som vill ge en någorlunda fyllig bild av Dan Andersson måste ha med dessa tre aspekter på hans författarskap.
Skalden har sju huvudmotiv:
döden, lidandet, natten, kärleken, den hemlöse, drömmaren, konungen.
Han har också sju huvudsymboler för sin religiösa ståndpunkt:
ljus, eld, rosor, stjärnor, sång, hav, bortom/bakom.

Man kan fråga sig om någon av de här angivna aspekterna är viktigare och centralare än någon annan. Enligt Dan Andersson själv i en anteckning från 1920 framgår att det som jag kallar Skriket är en svart ram kring själens frågor eller Skådandet. Han skriver om sig själv:
” Man har kallat Dan Andersson vildmarksförfattare. Det är befogat och icke befogat. Det är strängt taget icke obygden han vill skildra. Han är icke vildmarksförfattare vare sig av obekantskap av kulturen eller av kulturleda – ödet ville att när han stod upp och såg sig omkring bland människorna befann han sig mitt ibland obygdens barn, och vad mera var: mitt i de fattigas eländes värld. Och dock har han, åtminstone i de betydelsefullaste arbetena: ”Svarta ballader” och ”De tre hemlösa” knappast någon social betoning. Problemet blir djupare, den lekamliga fattigdomen och det fysiska och sociala eländet blir endast en svart ram kring människans själ, obotlig i sin oro. Det blir icke vagantens eller globetrotterns hemlöshet, det blir deras hemlöshet, som icke nöjes med jorden. Alltid ett ”något bortom” : ”Det är något bortom bärgen, bortom blommorna och sången,/ det är något bakom stjärnor, bakom heta hjärtat mitt ”
(citerat efter Eric Uhlins Dan Andersson före Svarta ballader, 1950, s 11)

Man skulle alltså kunna säga att Skådandet är det centrala i Dan Anderssons författarskap. Om man dessutom betraktar humorn som en tillfällig kortvarig befrielse från lidandet – således som en åttonde frälsningsväg, kan man tala om bara Skriket och Skådandet. När det gäller Skriket, människans situation, kallade sig Dan Andersson vid ett tillfälle för ”mörkrets och hemlöshetens sångare”.
Tidningen Idun hade vänt sig till Dan Andersson och undrat om någon kunde skriva en artikel om honom varvid Dan rekommenderade vännen Waldemar Bernhard. Samtidigt uppmanade Dan denne att ha som rubrik ” En mörkrets och hemlöshetens sångare”. (Waldemar Bernhard, En bok om Dan Andersson, 1941, s 266)

Lägg märke till vilken skicklig dramatiker Dan Andersson är i sina dikter, noveller och romaner. Hans monologer och storscener och dialogerna där är unika i den svenska dramatiska litteraturen – men tyvärr hitintills inte ens upptäckta av de dramatiska institutionerna. När får vi se denna dramatik på nationella och internationella teatrar? Många sångspel och musikaler skulle kunna skapas utifrån Dan Anderssons författarskap.
Saxdalens manskör sångspel ”Helgdagskväll vid timmerkojan” liksom det tyvärr nedlagda Dan Anderssonspelet i Horndal ser jag som en lokal början. Vad skulle inte Benny Andersson och Björn Ulvaeus tillsammans med en skicklig dramaturg kunna åstadkomma!

Sinikka Falk

År 1949 kom Sinikka Falk till Sverige över en sommar för att hälsa på sina yngre syskon som kommit hit som krigsbarn. Sinikka som var äldst hade fått stanna i Finland, gick där sjukvårdsutbildning. Men trots att Sinikka läst svenska och hade en svensk ordbok så kunde hon inte lära sig förstå svenska över sommaren. Malungsmålet var inte lätt att hitta i ordboken!

Så Sinikka beslöt att stanna i ett år – och på den vägen är det. Nu bor hon i en liten stuga i Yttermalung.
Barnen lärde sig enbart svenska och för att lära dem finska började Sinikka översätta visor och annat. Så väl har nu Sinikka lärt sig språket att hon översätter, reciterar och sjunger översatta dikter och visor i många olika sammanhang, i föreningar och i kyrkor. Sinikka har bland annat varit verksam i Karlfeldt-samfundet och likaså har hon arbetat mycket med översättningar av Dan Anderssons diktning. Nu, efter att ha haft flera sorger att hantera, vill Sinikka skriva mera egna dikter och annat om sådant som vill ut, sådant som kan hjälpa till i sorgearbetet. Och kanske också kan hjälpa andra.

Sinikka brukar alltid infinna sig till Sällskapets vårträffar och läsa dikter och sjunga visor från Karelen och jag tror många känner henne. Vid årets vårträff kom jag att tala en del med henne och på vårträffens sista dag fick jag ett stort kuvert av henne som jag dessvärre inte hade tillfälle att öppna förrän återkommen till Stockholm.
Brevet innehöll korrespondens mellan Sinikka och Gunde Johansson från januari 1988 när Gunde var i färd med att avsluta sitt stora verk om Dan Andersson, ”Finnmarkens spelman”. Gunde fick mycket hjälp av Sinikka att ”få ordning på språket”, som han skriver, när det gäller avsnitten om den finska invandringen och den dikt på Kalevala-meter som Gunde arbetade med.
Där fanns ett kassettband med inspelningar av hennes översättningar till finska av rikssvenska diktares verk.

Där fanns en vacker översättning, säger en mig närstående finskspråkig väninna, av ”Jag skall gå genom tysta skyar / genom hav av stjärnors ljus” som heter ”Kautta hiljaisten pilvein kuljen / kautta tähtitarhain vyön ”.

I kuvertet fanns också en gripande dikt om sorgearbete och ”sånt som vill ut”.

Tack Sinikka för det oväntade kuvertet med allt material och för att du lät mig ta del av det.

Lars J

Min är ändå fågelsången

När min vän gick på en sommaräng –
han skulle hälsa på kalvarna i klöverhagen –
då miste han plötsligt fågelsången,
med ett bling gick den av, hörandets nerv.
Vi kan mista så mycket av vår färdkost för livet,
ibland sakta och omärkligt.
Men som jag kan få en lösgom
att blända av ett Stomatol-leende med
även vid hög ålder,
som jag fick en protes istället för
ett bröst – för illusion av människans
fullkomlighet – som jag kunde få någon
frånfarandes ännu tickande hjärta,
ifall det befanns behjärtansvärt av de
bestämmande, så kan det förut inlärda,
det för länge sedan erfarna, ersätta förmågan
att lära och tändas på nytt
Man har skurit i mig – gång efter gång.
Med smärta håller jag på att förvandlas
till en reservdelsmänniska …
Men det som gjorde mest ont,
som fortsätter att ge min själ
fantomsmärtor, det var, när grenarna av
mitt livsträd skars av stammen.
Inte den vanliga frigörelseprocessen,
för de unga så nödvändig.
Visst saknas alltid ungarna – de flygfärdiga
med egna bon och bärande vingar,
men sorgen, smärtan och förtvivlan,
när ens unge inte klarar sig i främmande skog,
det ger den tyngsta bördan
för en mor att dra på.
Ändå är jag lycklig – stundtals -.
Närhelst jag vill,
kan jag plocka fram en bit
av det gemensamma, en skärv
av det förgångna, för mig alltid levande –
och jag förnimmer, påtagligt som
fysisk närhet, mina barn på andra sidan av det,
som ibland kallas floden.
Upplever dem alltid och överallt i andra ungdomar,
i deras gjädje och livsmöda –
i vimlet av människor på gator och gränder
- i vindens sus i tallarna på gården
- i solens ljusa värme – i nattens tysta ensamhet.

Färger, toner, allt som lever minner mig
om det, som en gång var hela mitt liv.
Det är därför jag vågar påstå: Även om
mitt hörandes nerv skulle brista –
min är ändå fågelsången

Aktuella program med anknytning till Dan Andersson kan vi lägga ut på vår hemsida. Det kostar ingenting. Har du någonting på ”G” – kontakta museet !
Här är några program som kommer att hållas under hösten.

”Dan Andersson och kvinnorna” – Jörgen Dicander spelar och håller föredrag –
5 november - Frälsningsarmén i Ludvika

”En Spelmans Saga” – Pär Sörman spelar och berättar – 11 november kl 16.00
IOGT /NTO lokalen i Karlskoga

Bokmässan Örebro Slott 2007 – Dan Andersson Sällskapet har bokbord och scenframträdanden 23 – 25 november

”En Spelmans Saga” - Pär Sörman spelar och berättar – 24 november kl 15.00
Kvarnkullen, Kungälv. ”Spiken” och Kerstin är arrangörer

Vi påminner dig
som skall betala medlemsavgiften för 2008 via vår inhäftade betalningsavi att TEXTA ditt namn och adress som avsändare – annars har vi ingen möjlighet att spåra den som gjorde inbetalningen.

“På Färdvägarna“
är Dan Andersson Sällskapets medlemsinformation och utkommer 2 gånger/år. Upplaga 1600 ex

I redaktionen:
Torsten Pettersson, Lars Järnemo, Inge Mattsson

Grafisk formgivning och redigering:
Globe i Ludvika
ISSN 1652-1986

Adress:

Dan Andersson Museum
Engelbrektsgatan 8, 771 30 Ludvika
Tel/fax: 0240 / 100 16
e-mail: museet@passagen.se
web: www.danandersson.org

